

Kära medarbetare vid Stockholms universitet!

Vi befinner oss i en utmanande tid för universiteten, både globalt och lokalt. Autonomi och akademisk frihet hotas på många håll. Både universiteten som sådana och enskilda forskningsområden – som genusvetenskap eller klimatforskning – sätts allt oftare ifråga. Enskilda forskare utsätts för hat och hot. Det är nödvändigt för oss som universitet att inte bara bevaka den här utvecklingen, utan också att agera. Därför har jag bätt Agneta Bladh att komma hit idag för att berätta om arbetet inom Magna Charta Universitatum, där hon är vice ordförande, som en uppföljning av förra årets pilotprojekt om akademiska kärnvärden där ni alla har bidragit.

I Sverige står vi inför en ny forskningspolitisk proposition. Regeringen har inbjudit centrala aktörer, bland annat lärosäten och forskningsfinansiärer, att komma med inspel under hösten, och för Stockholms universitets vidkommande är vi i full gång med att förbereda det. En forskningsberedning har också tillsatts där jag är en av ledamöterna, tillsammans med bland annat Olle Lundberg och Johan Kuylenstierna från Stockholms universitet. Regeringen betonar i pressmeddelandet – utöver att ambitionen är att försvara Sveriges position som en ledande forskningsnation, den fria forskningen och samhällsutmaningarna – framför allt frågor om kompetensförsörjning inom vård, skola och näringsliv, samt forskning och kunskap för att bemöta forskningsresistens, alternativa fakta och populism. Det är ingen vild gissning att en viktig aspekt kommer att handla om hur styr- och resursutredningens betänkande ska beaktas. Däremot lär det inte vara aktuellt med några större tillskott till sektorn, om ens några alls. Dels är det 73-punktsprogrammet som står i fokus för politiken, och där nämns forskning bara i en enda bisats, tillsammans med tester och samarbeten med näringslivet, apropå att projektering och nyexploatering av kol, olja och fossilgas ska förbjudas. Det är en klen grund för nysatsningar. Dels finns myndighetskapitalet, där enligt en UKÄ-rapport från i år kvoten mellan lärosätenas myndighetskapital och deras totala omsättning år 2017 uppgick till 19 procent, vilket försvårar eller omöjliggör argumentationen med finansdepartementet. Sveriges rektorer diskuterade i förra veckan SUHF:s inspel till forskningsproppen, där vi är överens om att lyfta fram forskningsinfrastrukturen och dess finansiering, inklusive e-infrastruktur för lagring av forskningsdata som är nödvändig i övergången till öppen

vetenskap, som den enskilt viktigaste, försummade kärnfrågan idag, vid sidan av de utbildningsrelaterade forskningsfrågor som regeringen betonar.

Klimatfrågan står i fokus för Sveriges lärosäten idag. Det handlar förstås om klimatforskning och utbildning, där Stockholms universitet står starkt, men också om hur vi själva kan hantera klimatutmaningarna i vardagen. Som ni vet har vi fått förnyad miljöcertifiering och vi arbetar aktivt med frågorna. Under sommaren skrev universitetet, på initiativ av Bolincentret för klimatforskning, under ett internationellt uppdrag som deklarerar "climate emergency" inför FN:s Climate Summit i september, som vi hoppas ska bidra till att skapa en global opinion i denna ödesfråga. Till dags dato har mer än 140 lärosäten som representerar ca 2,5 miljoner studenter, och 42 nätverk som företräder nära 8500 institutioner inom högre utbildning, undertecknat uppdraget. Vi vill visa på behovet av en drastisk samhällsförändring för att bekämpa det växande klimathotet. Vi vill också visa globalt engagemang och stöd i synnerhet för mål 4, utbildning, och mål 13, klimatförändring, tillsammans med andra institutioner och nätverk verksamma inom högre utbildning.

Undertecknarna förbinder sig att stödja

- 1) Mobilisering av resurser för klimatforskning och kompetensutveckling som syftar till förändring
- 2) Koldioxidneutralitet under tidsspannet 2030 – 2050
- 3) Utveckling av miljö- och hållbarhetsutbildningar över disciplinära och andra gränser.

Vi är särskilt glada att Stockholms universitets studentkår också har prioriterat klimatfrågan inför kommande verksamhetsår.

Samarbete och samverkan blir allt viktigare för universitet och högskolor. Låt mig bara nämna två viktiga exempel som kommer att stå i centrum under kommande läsår. Den 27 maj skrev KI, KTH och SU under ett avtal om samarbete under rubriken "Stockholm Trio". Det handlar om att bli mer synliga och få större inflytande, både regionalt och internationellt, om att utveckla våra redan existerande samarbeten inom utbildning, forskning och verksamhetsstöd men också om att skapa nya sådana, till gagn för alla oss tre lärosäten, för våra studenter och forskare men också för samhället i stort. Tillsammans utgör vi en komplett universitetsmiljö och vi har ett så gott som sammanhängande campus. Vi har allt att vinna på att utveckla och fördjupa Triosamarbetet.

Vi ingår också i ett av de totalt 17 europeiska nätverk, varav sex med svenskt deltagande, som i juni fick veta att de beviljats medel inom ramen för EU-kommissionens pilotutlysning European University Initiatives, i syfte att öka studentmobilitet och lärarutbyte. Men det viktigaste med detta initiativ är just den europeiska dimensionen. I ett läge där Europasamarbetet är hotat, och där universiteten som historiskt spelat en så stor roll för framväxten av det moderna Europa kringskärs på många håll är det viktigt att istället använda universiteten som motor i att vända utvecklingen. Genom utbyten och samarbeten ökas kunskapen och förståelsen av både vår enhet och vår diversitet inom Europa, i världen. Det internationella arbetet blir generellt allt viktigare, och jag utnämnde därför under våren tidigare vicerektor Karin Bergmark till nytt rektorsråd för internationell samverkan.

Under det kommande läsåret fortsätter också arbetet med utvecklingen av vårt kvalitetssystem. Kvalitetssystemet för utbildning har nu sjösatts i skarpt läge, inför UKÄ:s kommande lärosätesgranskning. Det innebär bland annat att vi denna höst startar utbildningsgranskningar av samtliga utbildningar vid Stockholms universitet. Den här typen av kollegiala granskningar är kvalitetsdrivande, men ställer också krav på engagemang och delaktighet från båda håll, granskare och granskade. Jag vill på förhand tacka alla dem som deltar i arbetet, både från institutionerna och från kanslierna.

Kvalitetssystemet för forskning är under utveckling, med ambitionen att kunna beslutas nästa höst. Vi vill undvika att byråkratisera verksamheten, vilket är en stor fara i ett läge där alltmer fokus riktas mot behovet av utvärdering och uppföljning, av en rad aktörer: UKÄ, Vetenskapsrådet och andra forskningsfinansiärer, Riksrevisionen, med flera. Det gäller att ta fasta på de starka och oftast fungerande kvalitetssäkringsprocesser som utgör själva fundamentet för forskarsamhället, och göra dem till grundbult i vårt eget system – det är något vi argumenterat för i många sammanhang genom åren. Vi behöver utveckla och givetvis också kvalitetssäkra vår utbildning och vår forskning, men inte spilla tid på ett utvärderingsraseri som i själva verket riskerar att hota snarare än främja kvaliteten.

Om en vecka inviger vi Accelerator, universitetets nya konsthall i det gamla Manne Siegbahnlaboratoriet, en samverkansarena mellan konst och vetenskap. Vi befinner oss i en tid där vetenskapen sätts ifråga, och för att bättre förstå vårt samhälle och vår samtid

behöver vi fler kanaler. Konsten kan både inspirera forskning och utbildning och samtidigt öppna för forskningen att i sin tur inspirera det konstnärliga uttrycket. Universitetets roll i ett samhälle där motsättningarna skärps och debatten gärna blir svartvit är att stå för den vetenskapligt baserade kunskapen i all dess komplexitet, men också att erbjuda reflektion och nyansering. Här kan det konstnärliga språket bidra med en viktig, kompletterande dimension, och jag ser fram mot utvecklingen framgent!